

prof. dr hab. inż. Marian KOPCZEWSKI
Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa w Poznaniu
kmdr ppor. Rosław JEŻEWSKI
Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych

POLSKI KONTYNGENT WOJSKOWY KFOR W KOSOWIE – HISTORIA ORAZ STAN OBECNY

STRESZCZENIE

Główną przyczyną napięcia w północnym Kosowie są sprzeczne interesy strategiczne władz w Belgradzie i Prisztinie. Główny punkt sporny to status 40-tysięcznej serbskiej mniejszości, zamieszkującej głównie północ Kosowa. Sytuacja jest tam w dalszym ciągu napięta, pomimo eksponowania obecności militarnej KFOR, oraz prób zapewnienia swobody przemieszczania się przez instytucje międzynarodowe, w tym EULEX. W dalszym ciągu w północnej części Kosowa notowane są zdarzenia z użyciem materiałów wybuchowych, które mogą być postrzegane, jako próby zastraszenia instytucji międzynarodowych. Duży wpływ na to mają z pewnością wypowiedzi burmistrza Mitrovicy, który w dalszym ciągu wzywa do zerwania współpracy z instytucjami międzynarodowymi, w tym KFOR.

Polska 18 czerwca 1999 zdecydowała się wysłać do Kosowa wzmocniony, ponad 800 osobowy 18 Bielski Batalion Desantowo-Szturmowy, będący Polską Jednostką Wojskową Odwołu Strategicznego Naczelnego Dowódcy SZ NATO w Europie. Podstawą prawną skierowania Polskiego Kontyngentu Wojskowego KFOR (PKW KFOR) do wykonywania zadań w ramach operacji w Kosowie jest Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej - aktualne przedłużenie z dnia 24 grudnia 2012 r. o użyciu Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Siłach Międzynarodowych w Republice Kosowo i w byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii oraz w Bośni i Hercegowinie w okresie od 01 stycznia do 30 czerwca 2013 r. Kierownictwo narodowe nad kontyngentem sprawuje Dowódca Operacyjny Sił Zbrojnych.

WSTĘP

Działania wojenne w Kosowie rozpoczęły się wiosną 1998 roku w okolicy Drenicy. Uczestniczyły w nich jednostki federalne (siły policyjne i organizacje paramilitarne cechujące się szczególnym okrucieństwem) oraz Armia Wyzwolenia

Kosowa (UCK)¹ - zbrojne skrzydło albańskiego ruchu separatystycznego. Wobec eskalacji działań zbrojnych i czystek ONZ zaostrzyła sankcje dotyczące dostaw broni do byłej Jugosławii. W odpowiedzi władze Serbii przeprowadziły w kwietniu 1998 r. referendum, w którym 94,7% ludności nie zgodziło się na ingerencję czynników zewnętrznych, naciskając na restytucję autonomii Kosowa. W połowie następnego miesiąca Milosevic² i Rugova³ uzgodnili, że będą się spotykać co tydzień w celu zapobieżenia dalszym konfliktom. Wkrótce nastąpiła jednak ofensywa Serbów na zachodzie Kosowa, co spowodowało, że miejscowi liderzy postanowili bojkotować ewentualne rokowania. We wrześniu Rada Bezpieczeństwa ONZ przyjęła rezolucję 1199, w której żądano od Serbów i Albańczyków zaprzestania walk i rozpoczęcia natychmiastowych rozmów. W październiku 1998 r. zostało wynegocjowane przez dyplomatę amerykańskiego R. Holbrooke'a⁴ i Milosevicia przerwanie walk. Jednak w negocjacjach nie uwzględniono UCK, dlatego nie poczuwała się ona do obowiązku przestrzegania porozumienia. Co więcej wycofywanie się Serbów umożliwiło Albańczykom reorganizację i zaopatrzenie w broń oraz przygotowanie się do wiosennej ofensywy. W tym samym miesiącu zniecierpliwiony brakiem stabilizacji w rejonie Pakt Północnoatlantycki dał Belgradowi czternaście dni na wypełnienie żądań, a w grudniu Albańczycy i Serbowie odrzucili zaproponowany przez amerykańskiego mediatora Christophera Hilla projekt statusu Kosowa, zakładający szeroką autonomię⁵.

---

¹ Armia Wyzwolenia Kosowa (*Ushtria Clirimtare e Kosoves* – UCK) – plan jej utworzenia powstał prawdopodobnie w sierpniu 1993 r. podczas spotkania partii LPK (Narodowy Ruch Kosowa), która opowiadała się za wojną partyzancką, jednak pierwsze publiczne ostrzeżenie UCK nastąpiło w lutym 1996 r., natomiast od 1997 r. można mówić o intensyfikacji działań podejmowanych przez organizację. Struktura społeczna Kosowa opiera się na systemie klanowym. Z tego powodu UCK prowadziła werbunek właśnie wśród klanów, zapewniając sobie przychyłność ich przywódców i zyskując solidną bazę lokalną. Uzbrojenie pochodziło głównie z magazynów Albanii, a finansowanie z opodatkowania na niepodległość wszystkich środowisk emigracyjnych, dochodów z przemytu narkotyków oraz pomocy krajów islamskich. Szerzej: S. Sobociński, *Stosunki serbsko-albańskie w Kosowie w latach 90. XX w.*, praca magisterska, Uniwersytet im A. M., Poznań 2000.

² Slobodan Milosevic - serbski przywódca polityczny, W 1999 jego rząd odmówił przyznania autonomii Kosowu, co stało się pretekstem do interwencji NATO i bombardowania Jugosławii..

³ Ibrahim Rugova (zm.2006) – znany przywódca Albańczyków, były prezydent Kosowa. Rugova był dla większości Albańczyków największym autorytetem politycznym, a dla wszystkich - autorytetem moralnym. W świecie popularność przyniosła mu pacyfistyczna postawa okazywana w trakcie konfliktu.

⁴ Richard Charles Albert Holbrooke (zm.2010) - amerykański dyplomata i polityk, przewodniczący amerykańskiej delegacji w negocjacjach porozumienia w Dayton.

⁵ Tamże, s. 265.

W styczniu 1999 r. dokonano we wsi RACAK masakry 45 Albańczyków. Dla polityki międzynarodowej RACAK stał się punktem zwrotnym, istotny wpływ miała również presja medialna. Zdjęcia zmasakrowanych cywilów wywołały w świecie oburzenie. Wobec braku postępów negocjacyjnych NATO zagroziło pod koniec miesiąca obu stronom interwencją, jeśli odrzucą plan porozumienia. Zakładał on autonomię dla Kosowa z uwzględnieniem gwarancji dla serbskiej mniejszości, wolne wybory, powstanie lokalnych formacji porządkowych, ograniczenie obecności wojskowej do patroli przygranicznych. Jednocześnie Rada Paktu upoważniła Sekretarza Generalnego Solanę do podjęcia decyzji o użyciu siły w razie niepowodzenia przywrócenia pokoju. Argument ten w początku lutego przywiódł uczestników konfliktu do stołu rokowań w podparyskim Rambouillet.

ROKOWANIA W RAMBOUILLET, 6-23 LUTEGO 1999 ROKU⁶

Biorąc pod uwagę krytyczną sytuację humanitarną w Kosowie i nieskuteczność dotychczasowych form oddziaływania na strony konfliktu Grupa Kontaktowa (USA, Rosja, Niemcy, Francja, Wielka Brytania, Włochy) postawiła ultimatum zważnionym stronom. Zażądała bezdyskusyjnego stawienia się na spotkanie 6 lutego 1999 r. w RAMBOUILLET. Strony miały dwa tygodnie na zapoznanie się z katalogiem zasad.

W razie odrzucenia propozycji pokojowego rozstrzygnięcia sporu NATO zagroziło użyciem siły. Po zapoznaniu się z dokumentem obie strony zgłosiły bardzo dużo uwag. Strona albańska zażądała dołączenia zapisu o referendum oraz określenia przyszłej roli UCK. Serbowie kategorycznie nie zgadzali się na pobyt wojsk NATO na terytorium Kosowa. Ostatecznie rokowania pokojowe zakończyły się fiaskiem ponieważ porozumienie zostało podpisane tylko przez stronę albańską, Serbowie pozostali nieugięci. Również rozmowy ostatniej szansy pomiędzy Holbrookiem a Miloseviem nie przyniosły efektu. Prowadzone one były w atmosferze napięcia, wywołanego stanowczą zapowiedzią Solany o atakach NATO na Jugosławię.

---

⁶ Niepowodzenie Międzynarodowej Konferencji ws. Rozwiązania Kryzysu Kosowskiego, zorganizowanej na zamku Rambouillet pod Paryżem w dniach 6-23 lutego 1999 r., uważane jest za jedną z bezpośrednich przyczyn decyzji o rozpoczęciu bombardowania Jugosławii, wiosną tego samego roku. W ich następstwie doszło do zawarcia porozumienia pokojowego w Kumanovie, uchwalenia przez RB ONZ Rezolucji 1244, wycofania jugosłowiańskich sił bezpieczeństwa z Kosowa i Metochii oraz ustanowienia tymczasowej administracji ONZ na tym terenie.

INTERWENCJA NATO

Dramat tysięcy ludzi opuszczających swe domy był głównym powodem podjęcia decyzji o zaatakowaniu Jugosławii⁷. Jednocześnie przedłużający się konflikt groził destabilizacją całego regionu. Obawiano się rozprzestrzenienia wojny na teren Macedonii (Albańczycy stanowiący ¼ populacji prawdopodobnie wspomogliby swoich rodaków z Kosowa). Nie wiadomo jak zareagowałyby w takiej sytuacji Grecja i Bułgaria, które od dawna roszczą sobie pretensje do terytoriów Macedonii. Z kolei w przypadku zaangażowania Albanii zachodziła obawa, że Turcja nie pozostanie obojętna. W ten sposób konflikt rozprzestrzeniłby się na całe Bałkany. Pierwszy atak nastąpił 24. marca 1999 r. o godz. 20.00. Celem były głównie: bazy wojskowe, fabryki broni, systemy obrony przeciwlotniczej, a także wybrane obiekty cywilne o znaczeniu strategicznym – drogi, mosty, węzły komunikacyjne itp. Ogółem podczas trwających 78 dni nalotów wykonano 23 tys. lotów bojowych.

ZAKOŃCZENIE KONFLIKTU, REZOLUCJA 1244

W dniu 10 czerwca 1999 r. Solana wydał rozkaz wstrzymujący naloty NATO na pozycje jugosłowiańskie. Wojska federalne zaczęły w tym samym czasie opuszczać Kosowo a Rada Bezpieczeństwa ONZ przyjęła **Rezolucję nr 1244** z 10 czerwca 1999 r. o przywróceniu pokoju w Jugosławii i wydała siłom KFOR (*Kosowo Force*) rozkaz wejścia do Kosowa. Wydarzenia te poprzedził okres wszechstronnych zabiegów dyplomatycznych mających na celu normalizację sytuacji w Kosowie, szczególnie w wydaniu państw Grupy G-7 i Rosji (6 maja 1999 r. – Niemcy, a następnie spotkania w Helsinkach, Bonn oraz dwukrotnie w Moskwie). Wynegocjowany projekt porozumienia wskazywał na główną rolę ONZ a nie NATO w Kosowie – siły zbrojne miały podlegać ONZ, która uzyskała mandat w ustanowieniu administracji cywilnej w prowincji. Równie ważne było, że dokument potwierdzał suwerenność Jugosławii. Wraz z przyjęciem planu pokojowego w dniu 9 czerwca 1999 r. doszło także do zawarcia porozumienia wojskowo-technicznego o wycofaniu sił jugosłowiańskich oraz wkroczeniu do Kosowa międzynarodowych sił bezpieczeństwa KFOR. Angielskie, amerykańskie i francuskie siły przebywające w Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii oraz niemieckiej włoskie stacjonujące w Albanii wkroczyły do Kosowa (operacja „Joint Guardian”) i zajęły wcześniej przewidziane sektory⁸.

⁷ Na konferencji prasowej 24. marca 1999 r., tuż po rozpoczęciu bombardowań, Solana stwierdził: „musimy powstrzymać przemoc i humanitarna katastrofę, która panuje teraz w Kosowie. Jest to nasz moralny obowiązek (...)”.

⁸ Amerykanie zajęli południowo-wschodnią część Kosowa, Brytyjczycy część centralną, Francuzi północną, Włosi zachodnią i Niemcy południowo-zachodnią. Wkroczenie sił NATO poprzedziła rosyjska jednostka wchodząca w skład międzynarodowych sił w Bo-

Po wkroczeniu wojsk NATO, w ciągu kilku dni kilkaset tysięcy Albańczyków powróciło do Kosowa. Powrót uchodźców uważany jest za najliczniejszy i najszybszy w najnowszej historii. Niestety w przeciągu następnych miesięcy liczba uciekających, tym razem Serbów i Romów, osiągnęła ponad 200 tys. osób. Tak więc pierwszym zadaniem sił KFOR była organizacja i zapewnienie bezpieczeństwa konwojów pragnących ujść z życiem Serbów i Romów.

GENEZA PAŃSTWA ORAZ AKTUALNA SYTUACJA POLITYCZNA

Na przeprowadzonej 17 lutego 2008 sesji parlamentu Kosowa w Prisztinie zadeklarowano zerwanie dotychczas istniejących związków z Serbią i ogłoszono niepodległość kraju. Kosowo jest uznane arenie międzynarodowej przez 100 państw, w tym przez Polskę, która uznała Kosowo 26 lutego 2008. Dokonała tego po siedmiodniowej zwłoce, jako osiemnaste państwo świata, trzynasty członek NATO oraz dziesiąty członek UE.

Przez ponad 4 lata niepodległość Kosowa była ograniczona, bo nadzorowała ją Międzynarodowa Grupa Sterująca - ISG. Składała się ona z 25 państw, głównie unijnych - w tym Polski - a także Stanów Zjednoczonych oraz Turcji. W dniu 10.09.2012 przedstawiciel Unii Europejskiej w Kosowie, Pieter Feith, poinformował o zakończeniu działania grupy.

Prezydent Stanów Zjednoczonych Barack Obama nazwał to wydarzenie „historycznym przełomem”. Jego zdaniem, dzięki optymizmowi, energii i determinacji mieszkańców Kosowa, uczynili oni znaczący postęp na drodze do stworzenia instytucji nowoczesnego, wieloetnicznego i demokratycznego państwa. O tym, że Kosowo uzyska pełną niepodległość, Międzynarodowa Grupa Sterująca informowała już w lipcu 2012 roku. Wygaszono wówczas mandat Międzynarodowego Biura Cywilnego, które mogło anulować wszelkie decyzje władz w Prisztinie. W lutym parlament uchwalił natomiast rezolucję, która wzywała do całkowitej niepodległości kraju, a rząd wezwał wspólnotę międzynarodową do wyznaczenia priorytetów, które miały pomóc wdrożyć plan całkowitej niepodległości. W związku z decyzją o pełnej suwerenności Kosowa zamknięto działające w Prisztinie Międzynarodowe Biuro Cywilne, które było ostateczną instancją w Kosowie z prawem anulowania uchwał miejscowych władz.

W 2007 r. w Kosowie powołano misję Unii Europejskiej EULEX⁹, która aktualnie działa równoległe do operacji wojskowej prowadzonej przez NATO. Jako

---

śni. Opanowała ona lotnisko w Prisztinie, co wywołało napięcie rosyjsko-amerykańskie. Według porozumienia zawartego 18 czerwca 1999 r., pomiędzy ministrami obrony Rosji i USA, wojska rosyjskie zostały rozlokowane w poszczególnych sektorach (nie otrzymały własnego sektora). Rosjanie opuścili Kosowo w 2003 r.

⁹ Decyzję o utworzeniu misji podjęto na szczycie w Brukseli w dniu 14 grudnia 2007 r. Wstępnie zakładano, że misja ta po 120 dniach zastąpi Misję Tymczasowej Administracji

cel misji przyjęto budowę lokalnych struktur administracyjnych, w tym wymiaru sprawiedliwości, policji, służby granicznej i celnej. Ponadto misja posiada uprawnienia wykonawcze w zakresie walki z korupcją i przestępczością zorganizowaną oraz do ścigania przestępców wojennych.

We wrześniu 2012 r. Rada UE przedłużyła mandat misji do 14.06.2014 r. Obecnie misja liczy 3200 funkcjonariuszy i specjalistów (*w tym 1950 z państw UE i czterech spoza UE – Szwajcaria, Chorwacja, Norwegia i USA oraz 1250 kosowskich policjantów*).

PROBLEMY EKONOMICZNE

Ogólna sytuacja polityczno - militarna jest stabilna, ale sytuacja ekonomiczno - gospodarcza i socjalna w Kosowie ciągle jeszcze nie jest zadawalająca i nie napawa optymizmem na najbliższą przyszłość. Kosowo jest niestety najbiedniejszym państwem w Europie. Od wieków, zarówno pod rządami Turków jak i Serbów, region ten cechował niedorozwój gospodarczy. Ten obraz utrzymał się do dnia dzisiejszego i w dalszej perspektywie nie widać znaczącej poprawy. Za główną przyczynę słabości gospodarczej wymienia się górzysty charakter kraju, uniemożliwiający rozwój rolnictwa czy też brak ośrodków przemysłowo-usługowych.

Aktualnie istniejące gospodarstwa rolne cechuje duże rozdrobnienie i niski stopień mechanizacji. Uprawia się głównie kukurydzę, ziemniaki, pszenicę oraz paprykę. Przemysł skupiony jest w nielicznych ośrodkach miejskich oraz w miejscach wydobywania surowców mineralnych. Sektor usług jest ubogi i mało konkurencyjny. W 2011 roku PKB wyniósł zaledwie 6 miliarda USD, co plasowało Kosowo na równi z takimi państwami jak np. Rwanda. Te dane obrazują jak zapóźnione jest Kosowo, w stosunku do państw nie tylko europejskich ale i tych bardzo słabo rozwiniętych. Wymiana handlowa przedstawia się również negatywnie. Kosowo z braku własnej produkcji jest typowym państwem importującym dobra. We wrześniu 2012 r. wartość importu wyniosła ponad 235 mln EUR, natomiast wielkość eksportu niecałe 16 mln EUR.

W ten sposób zarysowuje się potężna dysproporcja. Prisztina sprowadza przede wszystkim: samochody, maszyny, produkty przemysłowe i spożywcze oraz paliwa. Dobra importowane są w głównej mierze z Macedonii (ok.14%), Serbii (ok.12%), Niemiec (ok.12%), Turcji (ok.8%) i Chin (ok.8%). Głównym produktem eksportu jest węgiel i inne surowce mineralne oraz proste wyroby z metali, sprzedawane do Włoch (ok.25%), Albanii (ok.12%), Chin (ok.10%), Szwajcarii (ok.9%), Macedonii i Niemiec (po 8%). Oferta handlowa Prisztiny jest ograniczona i praktycznie rzecz biorąc, oprócz surowców mineralnych, Kosowo nie jest w stanie zaoferować jakichkolwiek produktów mogących konkurować na rynku europejskim jak

---

Organizacji Narodów Zjednoczonych w Kosowie (UNMIK). UE nie była jednak gotowa, aby w wyznaczonym czasie przejąć od ONZ odpowiedzialność za losy Kosowa.

i regionalnym. Problematyczny jest również brak rodzimej produkcji podstawowych dóbr niezbędnych dla rozwoju państwa.

BEZROBOCIE I UBÓSTWO

Najbardziej niepokojącym wskaźnikiem jest stopa bezrobocia, która w 2012 roku wynosiła ponad 45%, nieoficjalnie stopa ta może być jeszcze wyższa. Trend wysokiego bezrobocia utrzymuje się od wielu lat m.in. w okresie 2000-2010 oscyloowało ono w granicach 40-60% . W tym względzie alarmujący jest fakt, iż ponad 70% osób młodych (do 30 lat) pozostaje bez pracy.

Problem katastrofalnego bezrobocia istniał już wcześniej, zarówno władze komunistycznej Jugosławii jak i późniejszej Serbii nie potrafiły zaktywizować zawodowo Albańczyków. W tej materii alarmujący jest aktualny poziom zatrudnienia w Kosowie wynoszący zaledwie 26%. (Dla porównania: poziom zatrudnienia w państwach Unii Europejskich wynosi średnio ok. 65%, w sąsiedniej Albanii i Serbii ok. 54%, w Czarnogórze i Macedonii ponad 40% populacji zdolnej do pracy).

Wśród poszukujących pracy aż 60% stanowią osoby bez żadnych kwalifikacji i wykształcenia, 25% z wykształceniem podstawowym i średnim oraz niecały 1% z wykształceniem wyższym. Prisztina ma potężne problemy w przyciąganiu inwestycji zagranicznych nie tylko z racji niewykwalifikowanej siły roboczej, ale z bardziej rudymenatnych powodów. W państwie tym nie ma dróg międzynarodowych nie wspominając o autostradach czy drogach ekspresowych. Sieć tras kołowych stanowi niecałe 2 tysiące kilometrów.

W ubóstwie żyje nadal niemalże 50 % społeczeństwa, bez jakichkolwiek szybkich szans na zmianę takiego stanu. Niestabilność struktur państwowych oraz podwójne struktury samorządowe w niektórych gminach blokują napływ inwestycji i wstrzymują rozwój gospodarczy. Tym samym nie uda się stworzyć nowych miejsc pracy (bezrobocie w niektórych gminach osiągnęło poziom 60%), bez których ludność Kosowa nie ma szans na osiągnięcie perspektywicznego rozwoju w przyszłości. W tej sytuacji brak realnych perspektyw dla młodzieży, niski poziom życia i niewielkie inwestycje zewnętrzne powodują wzrost zainteresowania radykalnymi ideologiami i zorganizowaną przestępczością.

PRZESTĘPCZOŚĆ

W Kosowie działają zorganizowane grupy przestępcze, które kontrolują przemysł narkotyków, papierosów, artykułów spożywczych, ludzi. Umiarkowane oceny ekspertów szacują, że roczne obroty finansowe kosowskiej mafii wynoszą około 550 mln euro, co stanowi co najmniej 25 proc. PKB Kosowa. Działalność ta jest kontrolowana przez kilkadziesiąt klanów z których największe liczą po kilkuset

członków. W Kosowie i w Albanii poszczególne rodziny kontrolują doliny lub miasta, a więc i przechodzące przez nie szlaki. Według ekspertów Kosowo podzielone jest pomiędzy 15–20 mafijnych klanów kontrolujących poszczególne rejony kraju. Do największych i najważniejszych należy tzw. Grupa Drenicka, klany Mustafa, Suma, Hardinaj, rodzina Buja, Elshani i grupa „Oko orła”.

Interpol wyróżnia w Europie pięć stref działalności przestępczości zorganizowanej dzieląc je na tzw. huby. Pierwszym jest hub północno-zachodni, czyli Holandia i Belgia. Drugim hubem jest północno-wschodni, a więc Litwa. Trzecim hubem jest południowo-zachodni, czyli Hiszpania. Czwartym jest południowy – Włochy.

Piątym hubem jest południowo-wschodni, czyli Ukraina, Mołdawia, Albania, Kosowo, Czarnogóra, Serbia, Turcja i Macedonia. Huby są bytami koncepcyjnymi wygenerowanymi na podstawie całego szeregu czynników, takich jak bliskość rynków zbytu, położenie geograficzne, określone typy struktur przestępczości zorganizowanej czy procesy migracyjne zarówno pojedynczych przestępców, jak i zorganizowanych grup.

Grupy przestępcze z Kosowa odgrywają najważniejszą rolę w dwóch hubach: południowym, gdzie kooperują z tureckimi, włoskimi, kolumbijskimi i afrykańskimi mafiosami, oraz południowo – wschodnim. Hub ten wpływa na kryminalne centrum południowo-wschodnie. Z Albanii i Kosowa prowadzą do Włoch szlaki przemytu ludzi i narkotyków. Hub południowo-wschodni dzieli się na trzy części, a jego centrum jest uplasowane właśnie w Kosowie, Albanii, Serbii, Czarnogórze i Macedonii. Z państw tych przemycane są nie tylko narkotyki i żywy towar, ale także broń, m.in. do Skandynawii. Kosowscy mafiosi wraz z grupami przestępczymi z Turcji i Bułgarii dostarczają bałkańskim szlakiem heroinę do grup przestępczych z hubu północno- zachodniego.

Kosowo i Albania pełnią rolę centrum dystrybucji heroiny na kraje Unii Europejskiej, bowiem 37 proc. heroiny z Afganistanu, czyli około 85 ton przechodzi przez bałkański szlak. Warto w tym miejscu podkreślić, że Afganistan produkuje 82 proc. światowej heroiny. Duża część przemyconej przez Bałkany heroiny jest rozprowadzana w Europie Zachodniej samodzielnie przez kosowskie i albańskie grupy przestępcze mające swoje przywództwo w Kosowie i Albanii. Według danych serbskiej policji ponad 60 proc. heroiny sprzedawanej na ulicach europejskich miast jest dystrybuowane przez kosowskie grupy przestępcze.

Obok narkotyków drugim najważniejszym źródłem dochodu jest handel żywym towarem i przemyt ludzi z Kosowa przez Macedonię do Grecji. Mafiosi pobierają od każdej osoby od 3 do 5 tys. euro. Misja ONZ UN w Kosowie uważa Kosowo za międzynarodowe centrum handlu żywym towarem. W ponad 104 tzw. „agencjach towarzyskich” można „nabyć” oferowany towar, a w szczególności niepełnoletnie dziewczęta. Liczba przypadków handlu ludźmi w pierwszej połowie tego roku wzrosła o ponad 50% w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego.

W zeszłym roku policja odnotowała i przeprowadziła operacje przeciwko 24 tego typu przypadkom, w tym roku liczba ta wzrosła do 58. Niepokojącym jest fakt, że przedmiotem handlu stają się w coraz częstszych przypadkach dzieci. Serbski prokurator Vladimir Vukcevic poinformował, że władze Serbii mają świadka, który brał udział w handlu ludzkimi organami podczas konfliktu w Kosowie. Świadek to kosowski Albańczyk, który złożył obszernie i szczegółowe zeznania i pozostaje pod szczególną ochroną służb serbskich.

AKTUALNA SYTUACJA NA PÓŁNOCY KOSOWA

Główną przyczyną napięcia w północnym Kosowie są sprzeczne interesy strategiczne władz w Belgradzie i Prisztinie. Główny punkt sporny to status 40-tysięcznej serbskiej mniejszości, zamieszkującej głównie północ Kosowa. Sytuacja jest tam w dalszym ciągu napięta, pomimo eksponowania obecności militarnej KFOR, oraz prób zapewnienia swobody przemieszczania się przez instytucje międzynarodowe, w tym EULEX. W dalszym ciągu w północnej części Kosowa notowane są zdarzenia z użyciem materiałów wybuchowych, które mogą być postrzegane, jako próby zastraszenia instytucji międzynarodowych. Duży wpływ na to mają z pewnością wypowiedzi burmistrza Mitrovicy, który w dalszym ciągu wzywa do zerwania współpracy z instytucjami międzynarodowymi, w tym KFOR. Nie można jednak powiedzieć, iż są to zdarzenia skierowane w konkretne osoby czy instytucje. Użycie materiałów wybuchowych dotyczy obu stron konfliktu. Wydarzenia te nie przybrały, w ostatnim okresie, masowej skali. W ostatnim czasie miało miejsce kilka tego typu wydarzeń, w których nikt nie ucierpiał. Prawdopodobnie wiąże się to z działalnością przestępczą. W dalszym ciągu odnotowywane są przestępstwa związane z nielegalnym posiadaniem broni, groźbami z użyciem broni i kradzieżami z włamaniami. Coraz częściej zauważalny jest przemyt dużych ilości narkotyków. Ponadto widoczna jest rosnąca ilość aktów przemocy wśród rodzin Kosowskich Albańczyków, podpalenia i oszustwa. Wydarzenia te prawdopodobnie mają charakter paracunków organizacji przestępczych. W aktualnej sytuacji, gdzie wzajemne silne uprzedzenia i emocje biorą górę, może dochodzić również do różnego rodzaju prowokacji.

HISTORIA ZAANGAŻOWANIA POLSKICH SIŁ W KOSOWIE

Polska 18 czerwca 1999 zdecydowała się wysłać do Kosowa wzmocniony, ponad 800 osobowy 18 Bielski Batalion Desantowo-Szturmowy, będący Polską Jednostką Wojskową Odvodu Strategicznego Naczelnego Dowódcy SZ NATO w Europie pod dowództwem ppłk. Romana Polko. Pięcioma transportami kolejowymi został on przewieziony na pogranicze kosowsko-macedońskie, gdzie na otwartym polu zorganizowano bazę nazwaną później - Camp White Eagle (Obóz

Orzeł Biały) około 10 km na północ od miejscowości Kačanik (NSE stacjonował w Camp Bison w pobliżu lotniska Petrovec, znajdującego się 20 km od stolicy Macedonii, Skopje). Natychmiast po przybyciu w rejon misji polski kontyngent przejął odpowiedzialność za przydzieloną strefę, a jego zadania polegały na:

- zapewnieniu bezpieczeństwa cywilom i siłom międzynarodowym,
- demilitaryzacji podporządkowanego rejonu,
- patrolowaniu granicy i utrzymywaniu punktów granicznych,
- wsparciu pomocy humanitarnej.

PJW KFOR wzmocniono ukraińską 37 kompanią piechoty, litewskim plutonem i zespołem specjalnym z 10th Special Forces Group. W maju 2000 na terenie Kosowa doszło do natowskich ćwiczeń Dynamic Response 2000, na czas których do Mitrovicy przybyła nowa PJW Odvodu Strategicznego, wystawiana przez 10 batalion zmechanizowany. Ze względu na niestabilność sytuacji jej pobyt przedłużył się z 2 do 6 miesięcy (w 2001, została użyta ponownie, po ćwiczeniach Dynamic Response 2001 wzmocniając PKW 2 kompanią zmechanizowaną). 18 lipca 2000 roku, w wyniku zakończonych miesiąc wcześniej rozmów polsko-ukraińskich, 18 Bielski Batalion Desantowo-Szturmowy zastąpiła wspólna jednostka polsko-ukraińska - Polsko-Ukraiński Batalion Sił Pokojowych, składający się z 4 kompanii manewrowych i jednostek wsparcia, liczących 550 Polaków, 320 Ukraińców i 30 Litwinów. Ich zadania, jak i podporządkowanie amerykańskiej Wielonarodowej Brygadzie Wschód pozostały niezmiennie. W październiku i listopadzie POLUKRBAT zapobiegał zamieszkom w swojej strefie i przeprowadził operacje konfiskaty broni i amunicji kosowskich Albańczyków.

W 2001 na pograniczu kosowsko-macedońskim dochodziło do starć między Albańczykami a Macedończykami, co stwarzało zagrożenie dla stacjonujących tam polskich pododdziałów. Wówczas wzmocniono polski kontyngent zespołami komandosów, wydzielonymi przez GROM (dyslokowanych w Kosowie) i 1 Pułk Specjalny Komandosów (dyslokowanych w Macedonii jako oddzielny PKW Macedonia). Na początku 2004 sytuacja ponownie się zaogniła, tym razem między Albańczykami a Serbami i zmniejszony PKW musiał wielokrotnie interweniować w celu uspokojenia stron.

W ciągu następnych lat w PKW zaszło kilka istotnych zmian strukturalnych i dyslokacyjnych:

- 28 sierpnia 2006 zlikwidowano Camp White Eagle i Polacy, Litwini oraz część Ukraińców musiały się przebazować do Camp Bondsteel w Uroševac, gdzie stacjonowały siły amerykańskie, które w tym czasie przeformowano Wielonarodowe Siły Zadaniowym Wschód (MNTF-E).
- W maju 2007 roku POLUKRBAT na jeden miesiąc wydzielił na północ Kosowa polską kompanię zmotoryzowaną, która wraz z oddziałami amerykańskimi i czeskimi tworzyła Siły Zadaniowe Ibar (TF Ibar), podlegające francuskim Wielonarodowym Siłom Zadaniowym Północ (MNTF North). 26 czerwca 2009

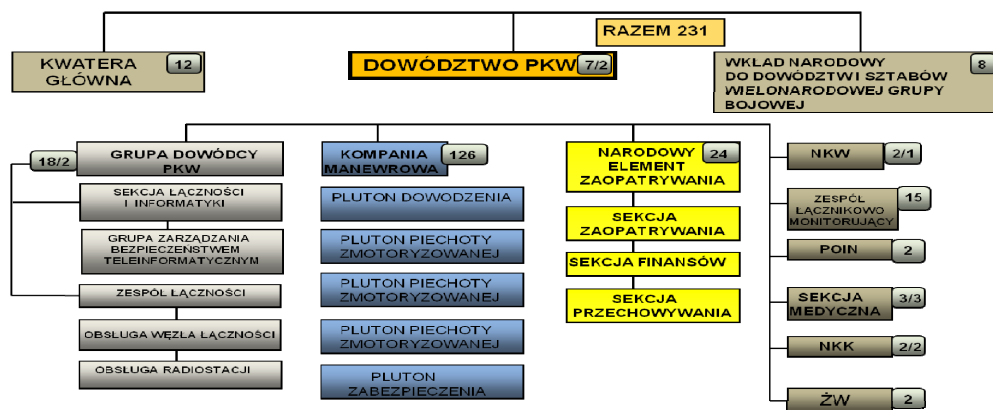
roku wycofał się kontyngent litewski, a w tym samym czasie PKW zmniejszył się z 320 żołnierzy do 230 (służących ze 180 Ukraińcami).

Największe zmiany zaszły na początku 2010 roku, gdy siły zadaniowe przeformowano w grupy bojowe, składające się z kompanii (Wielonarodowe Siły Zadaniowe Wschód stały się Wielonarodową Grupą Bojową Wschód). Wymusiło to tym samym wycofanie POLUKRBAT i przeformowanie PKW w kompanię manewrową i elementy zabezpieczające jej funkcjonowanie.

POLSKI KONTYNGENT WOJSKOWY KFOR

Podstawą prawną skierowania Polskiego Kontyngentu Wojskowego KFOR (PKW KFOR) do wykonywania zadań w ramach operacji w Kosowie jest Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej - aktualne przedłużenie z dnia 24 grudnia 2012 r. o użyciu Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Siłach Międzynarodowych w Republice Kosowo i w byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii oraz w Bośni i Hercegowinie w okresie od 01 stycznia do 30 czerwca 2013 r. Kierownictwo narodowe nad kontyngentem sprawuje Dowódca Operacyjny Sił Zbrojnych.

W okresie funkcjonowania PKW KFOR kilkakrotnie zmieniał swoją strukturę, stosownie do aktualnej sytuacji polityczno-militarnej w Kosowie, oraz przeobrażeń jakie zachodziły w siłach KFOR. Poniżej przedstawiono aktualną strukturę kontyngentu.

Rys. 1. Struktura PKW KFOR

źródło: DOSZ

Kompania manewrowa

Podstawowym elementem wydzielanym do sił KFOR jest kompania manewrowa. Aktualnie stacjonuje w Camp Cabra na północy Kosowa, w ramach działalności operacyjnej realizuje zadania polegające głównie na:

- QRF (Quick Reaction Force) – pełnieniu roli sił szybkiego reagowania,
- FP (Force Protection) – ochronie bazy,
- SAP (Situation Awareness Patrol) – patrolowaniu mającym na celu zaznajomienie się z sytuacją panującą na drodze,
- VCP (Vehicle Check Point) – utrzymywaniu punktów kontrolnych, w których sprawdzane są pojazdy, czy nie są w nich przewożone materiały niepożądane (broń, narkotyki, nieoclone produkty) i czy pobyt na terenie kraju jest legalny,
- eskorcie pojazdów EULEX.

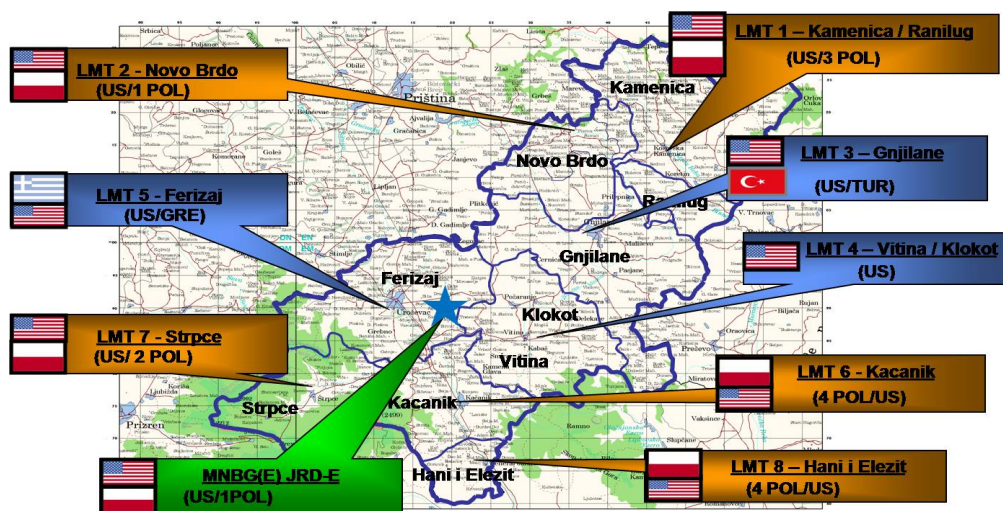
Powodem skierowania kompanii w okolice Mitrovicy było ostatnie zaostrzenie sytuacji na północy Kosowa związane z brakiem porozumienia pomiędzy Serbią i Kosowem – 8 kwietnia zakończyła się ósma runda negocjacji w sprawie Kosowa prowadzona przez Catherine Ashton, niestety bez rezultatu. Poza tym, wciąż odnotowuje się przestępstwa związane z nielegalnym przekraczaniem granicy, handlem bronią, użyciem materiałów wybuchowych. Prawdziwą plagą Kosowa jest handel ludźmi i organami ludzkimi oraz handel narkotykami prowadzony przez liczne rodziny przestępcze.

Warto tu podkreślić fakt, że za swoje działania i profesjonalizm polska kompania manewrowa jest oceniana bardzo wysoko przez dowództwo KFOR. Działała w trudnych warunkach, skomplikowanej sytuacji (konflikt między Albańczykami i Serbami), a mimo to cieszy się zaufaniem lokalnej społeczności za bezstronność i szacunek dla lokalnych zwyczajów – jednocześnie wykonując otrzymane rozkazy na bardzo wysokim poziomie.

Zespoły łącznikowo-monitorujące (LMT)

Zespoły łącznikowo-monitorujące (Liaison Monitoring Team - LMT) prowadzą rekonesanse lokalnych społeczności w celu zbierania informacji na temat niezadowolenia co do sytuacji ekonomicznej, politycznej oraz infrastruktury. Ponadto, patrole wykonywane przez żołnierzy LMT mają również za zadanie manifestowanie stałej obecności wojsk KFOR w rejonie Kosowa. Informacje pozyskiwane podczas prowadzenia patroli umożliwiają podjęcie stosownych działań, co w konsekwencji przyspiesza proces pełnego przekazania władzy dla kosowskich instytucji. Personel narodowy Zespołu Łącznikowo – Monitorującego (LMT), którym dowodzi Szef Zespołu, pod względem narodowym podlega bezpośrednio Dowódcy Kontyn-

gentu, natomiast pod względem operacyjnym Dowódcy JRD-E (Joint Regional Detachment – East), żołnierzowi armii amerykańskiej.

Rys. 2. Rejony działalności Zespołów Łącznikowo – Monitorujących
źródło: DOSZ

PKW KFOR po 2013

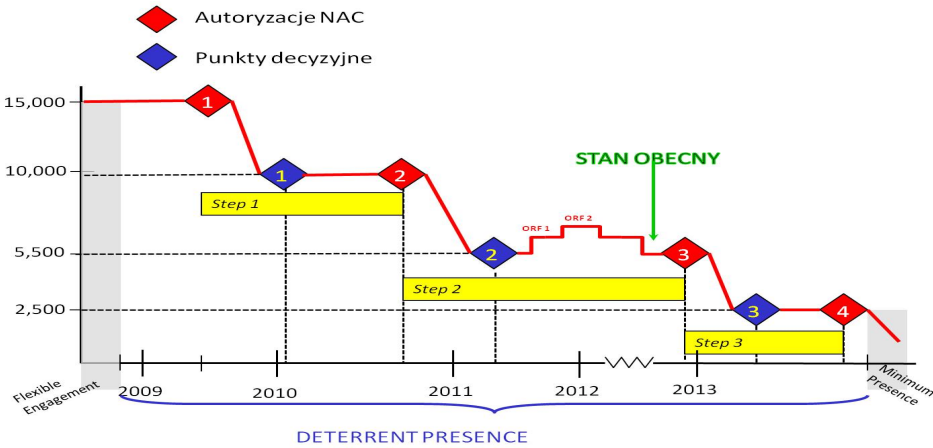
Pożądanym stanem zakończenia operacji jest sytuacja, kiedy administracja rządowa i Kosowskie Siły Bezpieczeństwa są w stanie samodzielnie zapewnić (zblizony do europejskiego) poziom bezpieczeństwa wewnętrznego oraz zabezpieczyć podstawowe potrzeby ludności, tj. przestrzeganie i egzekwowanie prawa, dostęp do opieki zdrowotnej, edukacji, pomocy socjalnej bez ingerencji sił międzynarodowych.

W związku z oczekiwaną poprawą sytuacji wewnętrznej w Kosowie, redukcję sił KFOR w Kosowie podzielono na dwa etapy: „Deterrent Presence” i „Minimum Presence”. Etap „Deterrent Presence” podzielono na trzy podetapy (tzw. bramki): „GATE-1”, „GATE-2” i „GATE-3”.

Etap „Deterrent Presence”:

- „GATE-1”: zrealizowany od 31.01.2010 r. do 28.02.2011 r.
CEL: zmniejszenie sił KFOR do ok. 9,5 tys. żołnierzy, 28 baz sił KFOR, pozostawienie czterech wielonarodowych grup bojowych.
- „GATE-2”: realizowany od 01.03.2011 r.
CEL: dalsza redukcja sił KFOR do ok. 5,5 tys. żołnierzy, zmniejszenie ilości wielonarodowych grup bojowych do 2 (zgodnie z założen-

niami są to: WGB –Zach. oraz WGB-Wsch.).

Rys. 3. Etapy redukcji wojsk KFOR

źródło: DOSZ

Przejsie do etapu GATE – 3 było planowane początkowo na drugą połowę 2012 r., jednakże ten termin nie został dotrzymany. Opóźnienie w wprowadzaniu GATE – 3 jest spowodowane między innymi:

- wydarzeniami na północy Kosowa z sierpnia 2011 r. (zajścia na przejściach Granicznych z Serbią);
- późniejszą wypowiedzią Ministra Spraw Wewnętrznych Serbii, w której dopuścił możliwość użycia siły zbrojnej w Kosowie;
- niedawną (X. 2012) wypowiedzią Premiera Serbii, Ivicy Dacica, w której stwierdził, że w razie konieczności wyboru „albo Europa, albo Kosowo” wybierze Kosowo;
- działaniem przestępczości zorganizowanej (przerzut narkotyków, handel ludźmi) i wynikającej stąd dalszej konieczności zaangażowania sił KFOR.

Planowana struktura KFOR w GATE - 3

Wprowadzenie podetapu GATE – 3 redukcji, uzależnione jest od sytuacji w regionie i powinno nastąpić w 2013 roku, czyli może dotyczyć najwcześniej XXVIII zmiany PKW KFOR (biorąc pod uwagę niezbędny czas od ogłoszenia do osiągnięcia wymogów – przy GATE 2 były to 4 miesiące). Polska deklaruje wystawienie dwóch elementów: kompanię manewrową wykonującą zadania operacyjne

i wkład do JRD-E10. Zgodnie z zapisami w CJSOR misja KFOR jest planowana do końca 2035 roku.

Najważniejsze założenia organizacyjne dla GATE – 3 to:

- likwidacja Wielonarodowych Grup Bojowych;
- powstanie 5 JRD;
- powstanie batalionu odwodu taktycznego (TACRES Bn) dowódcy KFOR. Batalion ten zgodnie z wymaganiami powinien liczyć 550 etatów.

Na chwilę obecną poniższe państwa zgłosiły swój akces:

- Portugalia – 162,
- Słowenia – 121,
- Węgry – 129,
- Polska – 130.

Razem daje to 542 etaty.

Kompania manewrowa w GATE - 3

Kompania manewrowa planowana jest jako część batalionu stanowiącego odwód taktyczny (TACRES Bn) dowódcy KFOR. Wymagania dla kompanii manewrowej są podobne jak obecnie: powinna być zdolna do realizacji wszystkich typowych zadań piechoty, być zdolna do przetrwania śmigłowcami oraz posiadać zdolności CRC¹¹, w tym mieć zdolności użycia gazu łzawiącego i gumowych kul. Zmiana w stosunku do GATE 2 dotyczy pojazdów: powinna posiadać nieopancerzone pojazdy. Kompania, wraz z pozostałą częścią batalionu, zgodnie z wymaganiami (CJSOR) powinna stacjonować w rejonie Pristiny.

JRD - E

W chwili obecnej Polska obsadza 15 stanowisk w JRD-E (jedno w dowództwie JRD-E, pozostałe w 5 zespołach) – w ramach Konferencji Generacji Sił w 2011 r. SG WP zadeklarował 25 stanowisk, dlatego posiadany limit pozwala na różne warianty:

1. Obsadzenie większości dowództwa JRD-E i większości dwóch zespołów LMT (lub w tym jednego całego) – wariant ułatwiający dowodzenie narodowe, zwłaszcza w kontekście konieczności rozmieszczenia LMT w wynajmowanych kwaterach w rejonie odpowiedzialności;
2. Rekomendowany: obsadzenie większości dowództwa JRD-E i zachowanie obecnego udziału w 5 zespołach LMT (lub 4, w razie likwidacji któregoś z tych,

---

¹⁰ JRD-E - Joint Regional Detachment – East

¹¹ CRC - Crowd & Riot Control.

w których mają udział Polacy) – wariant sprzyja lepszemu eksponowaniu polskiej obecności na większym obszarze.

W obu wariantach należałoby dążyć do obsadzenia przynajmniej 7-9 stanowisk dowództwa JRD-E (Polska zadeklarowała obsadzenie 25, czyli prawie 1/3 wszystkich stanowisk w JRD). Zapewniłoby to, że polska obecność, zwłaszcza po osiągnięciu etapu Minimum Presence i wycofaniu kompanii manewrowych, byłaby dostrzegalna w KFOR.

LMT

Zgodnie z wymogami zawartymi w CJSOR w składzie każdego LMT powinna być kobieta oraz ratownik medyczny/osoba przeszkolona w Advanced Training Life Support – w zależności od przyjętego wariantu obsadzenia LMT, trzeba będzie uzgadniać wydzielenie tych osób z pozostałymi krajami mającymi wkład w zespoły. Ponadto, personel LMT powinien stacjonować w wynajmowanych kwaterach w rejonach odpowiedzialności (podobnie jak jest to realizowane obecnie w EUFOR). Za wynajem kwater oraz zapewnienie łączności z dowództwem JRD-E odpowiedzialny jest kraj wystawiający.

Pozostałe elementy

Obsada stanowisk w Kwaterze Głównej KFOR będzie prawdopodobnie określona w ramach Konferencji Generacji Sił na podstawie deklaracji krajów. Ilość stanowisk w elementach nierealizujących zadań operacyjnych nie podlega ograniczeniom CJSOR – nie są one wliczane do docelowego stanu KFOR. Dlatego przy planowanej podobnej wielkości kontyngentu polskiego (oraz postanowieniu Prezydenta RP – do 300 żołnierzy) wskazane jest zachowanie podobnej ilości tych stanowisk (do około 45) w celu zapewnienia właściwego funkcjonowania kontyngentu.

Konferencja generacji sił

W dniach 20 – 22.XI.2012 w SHAPE odbyła się Konferencja Generacji Sił, na której Polska potwierdziła swoje wcześniejsze deklaracje, tzn. utrzymanie zaangażowania w misję KFOR:

- w fazie GATE-2: do 220 żołnierzy;
- w fazie GATE-3: do 200 żołnierzy i pracowników wojska (130 żołnierzy do kompanii manewrowej, 25 żołnierzy jako personel Połączonego Zespołu Regionalnego JRD-E, wkład do dowództwa KFOR oraz dowództwo i NSE kontyngentu).

BIBLIOGRAFIA

- [1] *PKW KFOR - Informator*, Dowództwo Operacyjne, Warszawa 2012.
- [2] *Prognoza dla GATE* - Dowództwo Operacyjne, Warszawa 2012.